

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antonini Liberalis Transformationum congeries

Antoninus <Liberalis>

Basileae, 1568

VD16 A 2960

M. Antonini Imperatoris de vita sua Liber IIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70288](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70288)

M. ANTONINI IMPE-
ratoris de Vita sua Liber IIII.

Quæ in nobis inest pars principa-
rum tenens, ea si secundum natu-
ram se habeat, ita ad ea quæ ac-
cidunt comparata est: ut quouis tempo-
re facile ad id quod possibile est, & con-
ceditur, se adiungat. Neque enim mate-
riam aliquam sibi propriam subiectam
habet: sed ut cum exceptione quadam
ad ea fertur quæ proposita sunt, ita id
quod offertur ei, pro materia sua accipit.
quemadmodum ignis, qui ijs quæ inci-
dunt præualet, à quibus exiguus lychnus
fuisse extinctus: at copiosior ignis sta-
tim ea quæ ipsi iniecta sunt, sibi accom-
modat, atque consumit, atq; ex ijs ipsis
augetur. Nihil agendum frustra, neque
aliter quàm secundum contemplatio-
nem, qua artis defectus cõpleatur. Se-
cessus vulgò quæruntur hominibus, ru-
ra, litora, montes: tu quoq; soles maximè
ea desiderare. Atqui id planè est rudium,
& abiectæ sortis hominum. Tibi qua-
cunq; visum fuerit hora, licet in te ipsum
recedere: nusquam enim neq; tranquil-
lior,

lior, nec maioris ocij secessus homini datur, quàm ad animum suum: præsertim ei qui intus ea habet, in quæ aspiciens, statim summam animi tranquillitatem reperit: bene nimirum omnibus intus cõpositis. Continèter igitur te eò recipe, ac te ipsum renoua. Breuia autè sint quædam, & elementorum vicem obtinètia, quæ tibi statim occurrant, omniq; te molestia liberent, & remittat nihil indignè ferentem eorum ad quæ reuerteris. Quid enim fers indignè? num hominum improbitatem? Reputa tecum, ita esse statuedum, ratione prædita animantia vnũ esse alterius causa natum: tum æquanimitatè partè esse iusticiæ: item non sua eos peccare voluntate quàm multi exercitis inimicij, odijs, suspicionibus confossi perierunt, ac in cinerem redacti sunt? itaque desine tandem. At molestum tibi est fatũ tuum? in mētem reuoca illã à distictis ratiocinationem: Vel prouidentia, vel atomi, vel alia quibus demonstratum est, mundũ instar ciuitatis esse. At quæ corpus attingunt, ea te afficiunt? cogita intellectum, cum semel seipsum collegerit, suamq; vim perspexerit, nõ permisceri spiritui leniter aut asperè moto:
præ-

præterea quæ de voluptate & dolore auditu perceperis, atque illis adfenseris, repete. Sed forsitan gloriola te sollicitum tenet? respice quàm celerrimè omnia obliuione deleantur, quod sit chaos infiniti vtrinq; æui, quàm inanis famæ sonus, quanta inconstantia & incertitudo opinionum humanarum, quàm arcto includantur hæc omnia loco. Quippe punctum est terra, atque huius ipsius quàm perexiguus angulus habitatur? quot verò sunt in ea ipsa, aut quales illi qui te sint laudaturi? Proinde memento in hâc (quâ demonstraui) particulam tui recedere: idq; præcipuè cura, ne cupiditate traharis, sed liber mane: resq; ita intuere, vt virum, vt hominè, vt ciuem, vt animal mortale conuenit. Cæterùm ex his quæ tibi inspicienti quàm maximè in pròptu esse debeant, duo sunt: alterũ, q̄ res ipsæ animã nõ cõtingũt, sed extra eam firmatæ persistunt. perturbationes tantùm ex internis opinionib. nascũtur. Alterum, q̄ omnia hæc quæ cernis, statim mutabũtur, neq; erunt amplius: perpetuoq; cogita, quot iam eorũ mutationib. ipse interfueris. Mũdus quidè rerum in varias subinde formas mutatio est, vita in opinione

confistit. Si intelligentia esse præditum, hominibus nobis inter nos est commune: erit & ratio, ob quam illud nobis adest, communis. sin hæc, etiam ratio quæ præcipit quid agendum sit, quid omittendum, communis erit omnium: proinde & lex. Quod si ita habet, ciues sumus: ergo ciuitatis alicuius participes. Quo relinquitur, mundum ciuitatis loco esse: cuius enim alius ciuitatis dicere possimus communionem esse humano generi? vtrum itaq; ex hac communi ciuitate nobis esse capacib. intelligentiæ, vti ratione & lege, datum est, an aliunde? Vt enim terrenæ mihi à terra aliqua particulæ sunt tributæ, & humor ab alio quodam elemêto, itemq; spiritus, calor, & ignea natura, suis singula à fontib. ad me deriuata sunt, (nihil enim est, quod non & alicunde veniat, & aliquò abeat:) ita & intelligētia nobis alicūde data est. Mors, perinde ac vita, arcanum est naturæ opus, ex iisdē elemētis in eadē confusio & mixtio. deniq; non est ea res, cuius pudere aliquē debeat: neq; enim est contra causas animalis mente donati, neque cōtra eius structuræ rationem. Hæc ita, hisq; de causis sūt necessariò: quod qui fieri

fieri nolit, perinde faciat, ac si ficum ar-
 borem succo velit carere. Omnino au-
 tem memineris, intra breuissimum tē-
 pus & tibi fore moriendum, & alteri:
 paulo pòst, ne nomen quidem vestrum
 supererit. Tolle opinionem, simul etiã
 de accepto damno abolebitur cogita-
 tio: hacq; sublata, ipsum etiam dam-
 num non erit. Quod hominem seipso de-
 teriorem efficere non potest, id neq; vi-
 tam eius peiorem reddit, neq; lædit, ne-
 que extrinsecus, neq; intrinsecus. Natu-
 ra utilitatis hoc necassariò fecit, vt quic-
 quid accidat, iustè accidat. Quòd si di-
 ligenter obserues, ita habere inuenies.
 Atque hoc, dico, non tantùm causa-
 rum consequentia ita fieri: sed etiam
 ratione iusticiæ, & ab aliquo, quòd tri-
 buat vnicuique pro dignitate suum. Ita-
 que, vti cepisti, obseruare hoc perge:
 & quicquid facies, hoc modo age, ad-
 hibita bonitate, quomodo verè bo-
 nus intelligitur: idque in omnibus tuis
 obserua actionibus. Non ita tibi sentien-
 dum est, quemadmodũ is qui iniuriam
 facit, vel ipse sentit, vel te existimare
 vult: sed res ipsæ quid verè sint, perspi-
 ce. Semper hæc duo in promptu haben-
 da sunt:

da sunt: alterum, ut id tantum agas, quod ratio eius partis quæ regnum in te & potestatem obtinet legislatoris, te hortatur: idque propter hominum utilitatem. alterum, ut si quis adsit, qui te corrigere, & ab aliqua opinione deducere velit, sententiam mutes: modo ut ea mutatio fide mereatur iusticiæ, aut publicæ utilitatis, aliæque huiusmodi causa, non voluptatis gloriæque gratia facta esse. Ratione præditus es: cur ea non uteris? quid enim præterea desideras, ea suum obeunte officium? Scis te, ut partem, interiturum in eo quod te produxit uniuerso: imò potius facta mutatione assumeris ad mentem eam, quæ est reliquarum origo. Multa thuris grana eidem aræ imposita, unum altero prius igni corripitur: sed nihil interest. Intra decimum diem, Deus videberis ijs, qui te nunc bestiam & simiam putant: siquidem ad præcepta & venerationem mentis reflectas, neque cogites vitam tibi in immensos annos prorogatum iri. Mors imminet: ergo dum viuis, & licet, bonus ut sis cura. Quantum oculi lucratur, qui non videt quid proximus dicat, agat, aut cogitet: sed tantum quid ipse agat, curatque; ut hoc iustum sit & fas ac qui

ac qui secundum (Agathonem fortè) bonum non circumspicit nigros mores, sed propositam lineam recto, non vago cursu tenet. Qui famæ post mortem cupiditate ducitur, non cogitat quemlibet eorum qui ipsius mentionem sint facturi, mox ipsum etiam moriturum: deinde itidem eum qui huic succedit, idq; eò vsq;, dum omnis memoria per attonitos inani fama, extinctosque homines propagata aboleatur. Quinetiam finge, immortales fore eos qui tui recordentur, immortalemq; tui futuram memoriam. quid ergo id ad te, ne dicam, mortuum? Quid vel viuo tibi laus proderit? nisi ratione cuiusdam dispensationis: omitte enim nunc naturæ munus, huic tempori non conueniens, & de quo suo loco erit differendum. Omne quod pulcrum est ex seipso tale est, atque in se ipso absoluitur, nullamque sui partem habet laudem. Ideo id quod laudatur, eo ipso neque peius fit, neque melius. Idque etiam de ijs intelligi volo, quæ communiori nomine pulcra aut bona dicuntur: vt quæ ex materia fiunt, & artis opera. Id autem quod reuera bonum est, non magis alia quadam re opus,

re opus,

re opus, ad id ut sit bonum, habet, quam
 lex, veritas, tranquillitas animi, verecū-
 dia: quid horum vel si laudetur bonum
 fit, vel vituperatione corrumpitur? Sma-
 ragdus quidem nisi laudetur, de bonita-
 te sua aliquid amittit? quid aurum, ebur,
 purpura, culter, flosculus, arbuscula? Si
 permanent animi, quomodo eos ab æter-
 no capit aer: & quomodo terra ab ævo
 usque humatorum corpora recipit? Quæ
 admodum hinc corpora cum aliquandiu
 in terra delituere, mutantur, dissipataq;
 spacium alijs cadaueribus præbent: sic a-
 nimæ in aërem subiectæ, cum aliquan-
 diu ibi perstiterunt, mutantur, fundun-
 turq;, & ad mentem omnium aliarum
 genitricem incensæ adiunguntur, eaq;
 ratione alijs aduentantibus locum ce-
 dunt. Hoc responderi potest, posito a-
 nimas esse corporibus superstites. Neq;
 verò tantum multitudo sepulcorum eo
 modo corporum consideranda est, sed et
 eorum quæ quotidie comeduntur à no-
 bis, & bestijs animalium, & sic quodam-
 modo sepeliuntur magno numero, ac ni-
 hilominus suppeditat spacium alijs pro-
 pter eorum in sanguinem, aërem, ignem-
 que mutationem. Ratio autem veritatis
 constat,

constat, si materia & causæ inquirantur. Non est vagandum, sed in omni appetitu iusticię ratio habenda: omniq; in cogitatione, certitudinis. Quicquid tibi, ô Natura rerum, conuenit, id omne mihi conuenit, nihilq; mihi vel immaturum est, vel tardum, quod tibi sit tempestiuũ: omne id fructum puto, quod tuæ ferunt horæ. Ex te sunt, & in vna te, omnia: ac in te vnam omnia redeunt. Quidam dixit, ô chara Cecropis vrbs. ego autem de te cur non dicam, ô chara Dei vrbs? Pauca age, inquit, si tibi tranquillitas animi curę est. Nihil est melius quam ea quę necesse est agere, & quę ratio animalis ad ciuilē societatem nati, ac quo ea modo deligit. Id enim nõ modò rectè agēdo, sed & pauca agendo, animi tranquillitatē parit. Nā ex his quę plurima & agimus & loquimur, si quis ea quę non sunt necessaria tollat, is & maiori ocio vtetur, & pauciores perturbationes experietur. Itaq; singulis in rebus circūspiciendum, ne quid non necessarium agamus. Ac non modò actiones, sed & cogitationes inutiles sunt vitadæ. ita enim fiet, vt ne actiones quidē superuacaneæ consequantur. Fac periculum, vt tibi boni viri

ni viri

ni viri vita quadret: eius inquam, qui fato sibi destinata æquo fert animo, quiq; contentus est iustis suis actibus, & placido statu. Vidisti illa, hæc quoque intuere. Non perturba te ipsum, sed simplex esto. Si quis peccat, sibiipso peccat. Tibi si quid boni obrigit, ab initio tibi id fato tuo fuit destinatum. Omnino autem breuis quum sit vita, curandum vt præsens tempus lucreris, rectam rationem & iusticiam sequutus: ac in remissionibus animi sobrius sis. Aut compositus est certo ordine mundus, aut confusio quædam rerum temerè mixtarum, mundus tamen. An cum in te ipso possit ordo locum habere, vniuersum nullo ordine constare dicemus? præsertim omnibus in eo rebus ita digestis, diffusis, atque inter se affectis. Mores nigri vocantur, mores effeminati, duri, feri, pecorum aut infantium similes, stolidi, fucati, scurriles, cauponarij, tyrannici. Si peregrinus in mundo habetur, qui quæ in mundo sunt, non cognoscit: haud minus peregrinus erit, qui ea quæ fiunt non cognoscit: exul, qui ciuilem rationem fugit: cæcus, qui intelligentiæ oculos clausos habet: pauper, qui alio indiget, neque in se ha-

se habet omnia quæ ad vitam conducunt. Abscessus, siue vlcus mundi est, qui se à communis naturæ ratione seiungit, indignè ferendo ea quæ eueniunt: (ea enim quæ te produxit natura, omnia fert.) frustum à ciuitate amputatum, qui suam animam à communi & vnica omniũ ratione præditorum mète rescindit. Alius sine toga philosophatur, alius absq; libro, alius seminudus, panesq; se non habere, & tamen insistere rectæ rationi ditans: alius se disciplinis suis non alere, & tamen perseuerare profitens. Tu artem quam didicisti, dilige, in eaq; acquiesce. Reliquam vitæ partem ita exige, vt qui ex animo dijs omnia tua cõmiseris, neq; vllius te hominis vel seruum vel tyrannum constituas.

Confidera (verbi gratia) quæ Vespasiani tẽpore euenerint: inuenies hominum nuptias contraxisse, liberos aluisse, ægrotasse, diem suum obiisse, belligerasse, festos dies egisse, negociatos fuisse, agriculturam exercuisse, adulatos fuisse, præfractos se gessisse, suspicionibus indulgisse, insidias fecisse, quosdam votis mortem vocasse: alios quiritatos de præsentem rerum statu, amasse, thesauros colle-

colle-

collegisse, consulatus & regna expetisse. Nonne eorum omnium vita iam abolita est? Rursus ad ætatem Traiani descende: inuenies eadem omnia, atq; eius quoq; ætatis homines mortuos esse. eodem modo si etiam reliquas ætates, & gentes totas consideres, videbis quàm multi cùm ad summum contendissent, paulo pòst ceciderint, & in elementa resoluti sint. Præsertim verò hi memoria recolendi sunt, quos ipse cognouisti uana affectantes, cum agere secundum id ad quod natura erant facti, eiq; inhærere, & eo contenti esse cessarent. Id quoque opus est meminisse, in vnaquavis actione tantum versandum, quantum dignitas eius & modus permittit: ita fiet, ut non diutius quàm par sit rebus exiguis immoratus, nullum fastidium contrahas. Usitata quondam uocabula, nunc interpretationis loco sunt. ita & eorum qui fuerunt olim celeberrimi, nunc quodammodo sunt glossæ: ut Camillus, Cæso, Volesus, Leonnarus, tum paulo pòst Scipio, Cato, inde Augustus, Adrianus, Antoninus: omnia enim hæc euanida sunt, & mox in fabulã abeunt: mox obliuione omnia obruuntur. Atq; hoc dico
de ijs

de ijs, qui ad miraculum vsq; clari erant: reliqui enim simulatq; animam efflarūt, obscuro & ignoti facti sunt. Quanquam quid est omnino, cuius sit memoria sempiterna? Omnia sunt inania. Quid est igitur, in quod sit studio incumbendum? Vnicum hoc, vt cogitationes sint iustæ, actiones societatem humanam respiciāt, ratio te nunquam fallat, itaq; sis animo affectus, vt quæcunq; accidunt, ea tanquam necessaria, nota, ab eodem principio & fonte promanantia, approbes. Vtrò te fato submitte, patereq; id te ijs quæ ei visum fuerit reb. destinare: omnia in diem sunt, cum id quod recordatur alicuius, tum id cuius sit mētio. Nunquā non considera, omnia per mutationes fieri: neq; vniuersi naturæ quicquā esse vilitius, quā res mutare & innouare. Omnia enim quæ in natura subsistunt, semina quasi sunt eorū quæ ex illis sunt nascitura: est autem nimirū rudis hominis, existimare ea tantū semina esse, quæ in terram aut matricem deijciuntur.

Iam morieris: neq; adhuc es simplex, perturbationum vacuus, nihil suspicans extrinsecus tibi posse damni afferri, omnibus benignus, prudentiā in eo tantum

vt iustè agas positam censens? Intuere aliorum principem partem, ac quæ nam fugiant, quæ sequantur prudentes.

Tuum quidem malum non est in alterius animo positum, neque in conuersione vlla aut mutatione cæli. Vbi ergo? in opinione de malis tua. Nihil igitur malum esse iudica, & omnia bene habebunt. Quòd si corpus, quod animo tuo est proximum, secetur, vratur, suppuretur, putrescat: ramen ea pars quæ iudicare de his debet, quieta sit: hoc est, existimet nihil esse neque bonum, neque malum, quod ex equo potest bono atque malo accidere: nam quod ei qui secundum naturam viuit, ex æquo accidit, id neque secundum, neque contra naturam est.

Afsidue tecum cogita, mundum esse animal quoddam vnum, vnam naturam, vno animo præditum, quomodo omnia ad eius sensum vnicum referantur, omnia ab eo vnico appetitu mouente agantur, ac omnes res omnium rerum causæ aliqua ex parte sint, tum quis earum inter se contextus & ordo.

Animula es, quæ cadauer gestat: vt Epictetus dicebat.

His

His qui in mutatione sunt, nihil est malum: vt neque bonum quicquam his qui è mutatione existunt.

Æuum, fluctus quidam est rapidus earum quæ fiunt rerum: simul enim vnumquodque & apparet & præterit, & aliud subsequitur, mox item aliud succedet. Omne quod nobis accidit, ita consuetum est, & notum, vt rosa vere, fructus æstate. Eadem est ratio morbi, mortis, calumniæ, insidiarum, omniumq; eorum quæ stultis vel gaudium, vel tristitiam afferunt. Quæ subsequuntur subinde, ea præcedentibus ritè succedunt. Non enim numerus tantum certus est eorum, à sola necessitate dependens: sed & consentanea eorum inter se colligatio, ac quemadmodum certo ordine res inter se sunt coaptatæ, ita quæ fiunt, non successione nudam, sed mirabilem etiam quandam inter se coniunctionem & necessitudinē ostendunt. Dictum Heracleri semper est memoria tenendū: Terræ mortem scilicet esse aquam, aquæ aërem, aëris ignē, idq; vicissim. Eius quoque exemplum recolendum, qui nesciebat quorsum iter duceret. Et quod cum ratione, quæ vniuersum administrat,

continenter consuetudinem habentes, tamē ab ea discrepant: itaq; in quæ quotidie incidunt, ea noua ipsis & peregrina videntur. Non tanquam si dormiremus, agendum nobis est, & loquendum: in somnis enim tantum videmur nobis agere, aut dicere. Neque imitandi sunt nobis pueri, qui à parentib. suis* hoc est, nudè, sicut accepimus. Quēadmodum si quis tibi Deorū diceret, moriendum tibi aut cras, aut ad diē tertiū: nō iam magno perē tertiū diē crastino præferres, nisi animi esses omnino abiectissimi. quantū enim est interuallum? Eodē modo iudicā nō in magno esse ponendū discrimine, post millēne annos, an verò cras decedas. Crebrò reputa, quā multi medici sint mortui, qui sæpenumero ægrotos inspicientes supercilia contraxerint: quot Mathematici, qui alijs exitum è vita prædicendo se iactauerint: quot philosophi, qui de morte & immortalitate multa asseruissent: quot re bellica laudati, qui multos occiderant: quot tyranni, qui magna cum insolentia tāquam immortales potestate sua vsi erant: quot vrbes mortuæ (vt ita dicam) sunt, Helice, Pompeij, Herculānum, & alię innumeræ. Col
lige

lige etiam, quos tu ipse nosti, vnum post aliū, cuius funus ipse curasset, mortuos: & quod heri fuit piscis, cras erit falsamentum, aut cinis. Momētaneum itaq; tempus à natura esse constitutum, considerandum est, æquoq; animo è vita abeundū: perinde ac si oliuā maturitatē consecuta si decidat, arborē quæ ipsam tulit ac genuit, collaudet & gratias agat. Similis esse debes promontorij, ad quod assiduò fluctus alliduntur: ipsum autem persistit, vtcunque vndæ æstuantes circum ferantur. Diceret aliquis, infelicem me, cui hoc acciderit: quinimò felicem me, qui hunc casum sine dolore perferam, & nec præsentibus frangar, nec futura extimescam. Nam vnicuique tale quid potuit accidere: at non cuiusuis erat sine dolore eum casum excipere. Cur igitur illud potius infortunio, quàm hoc felicitati adscribis? aut cur id infelicitatem hominis appellas, in quo nihil mali passa est hominis natura? an verò damnum tibi humanæ naturæ videri potest id, quod non est contra voluntatem naturæ eius? Quid ergo? Num casus iste efficere poterit, quo minus sis iustus, magnanimus, temperans, prudens, circum-

spectus, tutus ab errore, verecundus, liber? aut adimere omnino quicquam eorum, quæ hominis naturæ sunt propria? Proinde quoties inciderit quicquam, quod ad dolorem te prouocet: recordare huius præcepti, Nō illud infortunium esse appellandum, sed felicitati tribuendum, quòd id fortiter feras.

Est quidem ignobile, præsens tamen ad contemnendam mortem auxilium, memoria repetere eos qui vitam in longissimum extraxere tempus. Quid enim hi amplius cōsecuti sunt, quàm ij qui imatura morte sunt abrepti? Vtiq; ipsieriam defuncti iacēt: Cadicianus, Fabius, Iulianus, Lepidus, alijq; eorū similes, qui cū multos extulissent, ipsi deinde elati sunt. Omnino enim exiguū est spacium: idq; per quot labores, inter quos, & quali in corpusculo exigendum? Ne igitur mortem pro re difficili accipe. Intuere eius quod retro est æui vastitatem, & eius quod restat immēsam longitudinem: in tāto tempore quid præstat is qui tres ætates, ei qui vixit triduum? Semper breuiorem viā ingredi: breuissima autem est ea, quam natura præscripsit. Itaq; in omni & sermone & actione id sectare, quod

quod est rectissimum. Hoc propositum laboribus, militia, cura rei familiaris, & sollicitudine liberat.

M. ANTONINI IMPE

ratoris de Vita sua Liber V.

MAnè cum grauatim à somno surgis, in promptu tibi sit cogitare, te ad humanum opus faciendum surgere. Itaq; ergo (dices) grauatè accedo ad agèda ea quorum causa natus sum, ac propter quæ in hunc veni mundum? scilicet in hoc factus, vt decumbens in lecto me ipsum calefaciam? Atqui hoc iucundius est. Ergone ad voluptatem natus es, non ad agendum? non vides plantulas, passerculos, formicas, araneas, apes, singula hæc suo intenta officio: tu verò ea quæ sunt hominis obire recusas, neque ad id te confers quod naturæ tuæ conuenit? At verò quiete opus est. Sanè: sed & huic modum statuit natura, perinde vt edendi bibèndique. Atqui tu ultra modum & id quod satis est, procedis: in rebus verò agendis intra modum subsistis. Fit hoc eo, quia teipsum non diligis: alioquin enim & naturam